YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
11 päivänä elokuuta 1995 *

Yhdistetyissä asioissa C-367/93 — C-377/93,

jotka Tariefcommissie (Alankomaat) on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäviksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevissa riita-asioissa

F. G. Roders BV (C-367/93, C-368/93, C-369/93, C-370/93)

vastaan

Inspecteur der Invoerrechten en Accijnzen,

RSK Internationale Expeditie- en Vervoeronderneming BV (C-371/93 ja C-372/93)

vastaan

Inspecteur der Invoerrechten en Accijnzen,

Damco van Swieten BV (C-373/93 ja C-377/93)

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

vastaan

Inspecteur der Invoerrechten en Accijnzen,

VGL Internationale Expeditie BV (C-374/93 ja C-375/93)

vastaan

Inspecteur der Invoerrechten en Accijnzen,

ja

Zaans Veem BV (C-376/93)

vastaan

Inspecteur der Invoerrechten en Accijnzen,

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja F. A. Schockweiler, tuomarit P. J. G. Kapteyn, G. F. Mancini, C. N. Kakouris ja J. L. Murray (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: G. Tesauro,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

— Inspecteur der Invoerrechten en Accijnzen, asiamiehenään H. Bijker,

— RSK Internationale Expeditie- en Vervoeronderneming BV, Damco van Swieten BV, VGL Internationale Expeditie BV ja Zaans Veem BV, asiamiehenään veroneuvoja J. G. Olijve,

— Alankomaiden hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellinen neuvonantaja A. Bos,

— Portugalin hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston Euroopan yhteisöjen yksikön johtaja Luis Fernandes ja saman yksikön lakimies Angelo Cortesão Seiça Neves,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen osaston virkamiehet Enrico Traversa ja Pieter Van Nuffel

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan F. G. Roders BV:n, asiamiehinään veroneuvojat P. Kavelaars, R. J. J. M. Keijsers ja H. C. de Bie, RSK Internationale Expeditie- en Vervoeronderneming BV:n, Damco van Swieten BV:n, VGL Internationale Expeditie BV:n ja Zaans Veem BV:n, Alankomaiden hallituksen, asiamiehenään ulkoasiainministeriön avustava oikeudellinen neuvonantaja J. W. de Zwaan, Portugalin hallituksen ja

komission esittämät suulliset huomautukset 8.12.1994 pidetyssä suullisessa käsittelyssä,

kuultuaan julkisasiamiehen 19.1.1995 pidetyssä käsittelyssä esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Tariefcommissie on esittänyt 7.7.1993 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimeen 30.7.1993, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan perusteella kaksi ennakkoratkaisukysymystä perustamissopimuksen 95 artiklan tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty alkoholijuomien maahantuojien ja Inspecteur der Invoerrechten en Accijnzenin te Amsterdamin (tullimaksuista ja valmisteveroista vastaava viranomainen) välisissä riita-asioissa ja niissä on kyse viinin valmisteveroista ja muista jäsenvaltioista tuodusta viinistä kannetuista erityisistä valmisteveroista.

3 Valmisteverojen ja jalometallien takuutöitä koskevien maksujen yhdenmukaistamisesta Belgian, Luxemburgin ja Alankomaiden välillä 18.2.1950 tehdyn sopimuksen (*Staatsblad* 1951, 215, jäljempänä yhdenmukaistamissopimus) mukaisesti hedelmistä käymällä valmistetuista juomista ja käymällä valmistetuista kuohuvista juomista kannettavien valmisteverojen prosenttimäärät ja edellytykset on yhdenmukaistettu. Yhdenmukaistamissopimuksen 9, 9 a ja 10 artiklassa, sellaisina kuin ne ovat 26.1.1976 tehdyssä kuudennessa pöytäkirjassa (*Tractatenblad* 1976, 46),

perustetaan näille kolmelle valtiolle yhteinen valmistevero ja Alankomaissa ja Belgian ja Luxemburgin välisessä talousliitossa valmistuksesta ja maahantuonnista kannettava ylimääräinen valmistevero. Sopimuksen 18 artiklassa määrätään Alankomaissa ja Belgian ja Luxemburgin välisessä talousliitossa toteutettavista toimenpiteistä yhteiseen järjestelmään kuuluvien valmisteverojen kantamista koskevien lakien ja asetusten yhdenmukaistamisen varmistamiseksi. Sopimuksen 19 artiklan 2 kohdan mukaisesti yhden sopimuspuolen sellaisista yhteisen valmisteverojärjestelmän alaisista tavaroista, jotka lähetetään tämän sopimuspuolen alueelta toisen sopimuspuolen alueelle, kantamat valmisteverot kuuluvat viimeksimainitulle sopimuspuolelle. Sopimuspuolten välinen tilitys tapahtuu toimivaltaisten viranomaisten määräämien sääntöjen mukaisesti.

4 Näiden määräysten mukaisesti yhteinen valmistevero voidaan kantaa muista valtioista Benelux-alueelle tuoduista tuotteista maahantulopisteen perusteella ja valmisteveron kantaa alueellisesti toimivaltainen tulliviranomainen. Tällä tavalla kannetut verot on tilitetty säännöllisesti sopimuspuolten välillä.

5 Yhdenmukaistamissopimuksen 9 a artiklan 3 kohdan mukaisesti, sellaisena kuin se on kuudennessa pöytäkirjassa, sopimuspuolten toimivaltaiset viranomaiset ovat voineet myöntää muista hedelmistä kuin tuoreista tai kuivatuista rypäleistä Benelux-alueella valmistetuille tai tälle alueelle tuoduille viineille täyden tai osittaisen valmisteverovapauden.

6 Myös luxemburgilaiset rypäleistä valmistetut viinit on vapautettu valmisteveroista Benelux-alueella. Tämä vapautus perustui Belgian ja Luxemburgin välisestä talousliitosta 25.7.1921 tehdyn sopimuksen 6 artiklaan (Recueil des traités de la société des nations, 1922, s. 224). Se sisältyy myös Beneluxin talousliiton perustamisesta 3.2.1958 tehtyyn sopimukseen (Recueil des traités des Nations unies, 381, s. 165), jonka 80 artiklan 2 kohdassa määrätään, sellaisena kuin se on edellä mainitussa

kuudennessa pöytäkirjassa, että Suurherttuakunnassa sieltä poimituista tuoreista rypäleistä luonnonmukaisesti valmistetuista viineistä ei tämän maan lakien ja asetusten mukaisesti voida kantaa valmisteveroa eikä yhdenmukaistamissopimuksessa määrättyä ylimääräistä valmisteveroa.

7 Yhdenmukaistamissopimuksen 14.9.1984 tehty seitsemäs pöytäkirja (*Tractatenblad* 1984, 122) oli voimassa valmisteverojen osalta pääasiaan liittyvien tosiseikkojen tapahtumahetkellä. Pöytäkirjassa mainitut verot sisältyivät myös Alankomaiden alkoholia sisältävien aineiden valmisteveroista 30.5.1963 annettuun lakiin (*Staatsblad* 240, jäljempänä vuoden 1963 laki), jota on muutettu monta kertaa.

8 Vuoden 1963 lain 4 ja 5 pykälässä, sellaisina kuin ne olivat voimassa tosiseikkojen tapahtumahetkellä, eroteltiin hiilihapottomat viinit, joihin kuuluvat rypäleviinit, joiden alkoholipitoisuus ei ylitä 22 tilavuusprosenttia ja hedelmäviinit, joiden alkoholipitoisuus ei ylitä 15 tilavuusprosenttia, rypäleistä valmistetuista kuohuviineistä ja muista hedelmistä kuin rypäleistä valmistetuista kuohuviineistä. Näihin luokkiin kuulumattomia tuotteita pidettiin alkoholia sisältävinä aineina, erityisesti koska niiden alkoholipitoisuus ylittää näissä pykälissä säädetyn pitoisuuden, ja näistä tuotteista kannettiin tämän vuoksi alkoholin valmisteveroa, joka oli korkeampi.

9 Kaikista Alankomaissa valmistetuista tai sinne tuoduista hiilihapottomista viineistä kannetaan pääsääntöisesti viinin valmisteveroa ja viinin erityistä valmisteveroa (vuoden 1963 lain 2 pykälän 2 ja 3 momentti). Samoin kaikista kuohuviineistä kannetaan pääsääntöisesti kuohuviinin valmisteveroa ja kuohuviinin erityistä valmisteveroa (vuoden 1963 lain 2 pykälän 4 ja 5 momentti). Kuitenkin vuoden 1963 lain 85 a ja 88 d pykälän perusteella hiilihapottomat viinit on vapautettu valmisteveroista sillä edellytyksellä, että ne täyttävät tietyt päällysmerkintöjä ja pakkauksia koskevat määräykset. Toisaalta hedelmäkuohuviineistä kannetaan pienempää

valmisteveroa kuin rypälekuohuviineistä. Lisäksi rypälekuohuviineistä kannetaan viinin valmisteveroa, kun taas maahantuodut hedelmäkuohuviinit on vapautettu tästä valmisteverosta.

10 Inspecteur der Invoerrechten en Accijnzen te Amsterdam hylkäsi 11.1.1991 yksitoista viinin valmisteveron ja erityisten valmisteverojen soveltamista muista jäsenvaltioista peräisin oleviin viineihin koskevaa valitusta, jotka koskivat seuraavia tuotteita:

— Portugalista peräisin oleva madeira, jonka alkoholipitoisuus on 18 % (asia C-367/93);

— Ranskasta peräisin oleva punaviini, jonka alkoholipitoisuus on 12 % (asiat C-368/93, C-372/93 ja C-375/93);

— Ranskasta peräisin oleva samppanja, jonka alkoholipitoisuus on 12 % (asiat C-369/93, C-373/93 ja C-377/93);

— Italiasta peräisin oleva vermutti, jonka alkoholipitoisuus on 13,5 % (asia C-370/93);

— Espanjasta peräisin oleva sherry, jonka alkoholipitoisuus on 17 % (asiat C-371/93, C-374/93 ja C-376/93).

Maahantuojat, joille ei oltu myönnetty hedelmäviineille säädettyjä verovapautuksia, väittivät, että Alankomaiden lainsäädäntö, siltä osin kuin siinä verotetaan eri tavalla rypäleviinejä kuin muista hedelmistä kuin rypäleistä valmistettuja viinejä, on perustamissopimuksen 95 artiklan vastainen.

11 Maahantuojat nostivat kanteen jokaisesta hylkäävästä päätöksestä. Tariefcommissie päätti lykätä päätöksen tekemistä näiden riita-asioiden osalta ja pyytää yhteisöjen tuomioistuinta lausumaan kantansa seuraavista ennakkoratkaisukysymyksistä:

"1) Onko tässä tapauksessa kyseessä olevien viinin valmisteverojen kantaminen ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklan vastaista tuotaessa Alankomaihin [kysymyksessä olevasta jäsenvaltiosta] peräisin oleva [kysymyksessä oleva tuote], jonka alkoholipitoisuus on [kysymyksessä oleva prosentti], ottaen erityisesti huomioon se tapa, jolla hedelmäviinejä kohdeltiin tuolloin voimassa olevassa Alankomaiden lainsäädännössä ja se seikka, että Alankomaat kuuluvat Benelux-järjestelmään?

2) Mikäli vastaus ensimmäiseen kysymykseen on myöntävä, millainen ajallinen oikeusvaikutus tällä päätöksellä on oltava?"

12 Yhteisöjen tuomioistuin päätti yhdistää 6 päivänä syyskuuta 1993 antamallaan määräyksellä asiat C-367/93, C-368/93, C-369/93, C-370/93, C-371/93, C-372/93, C-373/93, C-374/93, C-375/93, C-376/93 ja C-377/93 kirjallisen käsittelyn, suullisen käsittelyn ja tuomion osalta.

Ensimmäinen kysymys

13 Aluksi on syytä muistaa, että vaikkei yhteisöjen tuomioistuimelle kuulu perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti lausua kansallisen säännöksen yhdenmukaisuudesta yhteisön oikeuden kanssa, niin se on sitä vastoin toimivaltainen esittämään kansalliselle tuomioistuimelle kaikki sellaiset yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät oleelliset seikat, joiden avulla kansallinen tuomioistuin voi arvioida yhdenmukaisuutta yhteisön oikeuden kanssa ratkaistakseen käsiteltävänään olevan asian (ks. erityisesti asiassa C-143/91, Van der Tas, 8.10.1992 annettu tuomio, Kok. 1992, s. I-5045, 12 kohta).

14 Ensimmäisessä kysymyksessä yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään tulkitsemaan ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklan ensimmäistä ja toista kohtaa. Nämä määräykset kuuluvat seuraavasti:

"Jäsenvaltiot eivät määrää muiden jäsenvaltioiden tuotteille minkäänlaisia korkeampia välittömiä tai välillisiä sisäisiä maksuja, kuin ne välittömästi tai välillisesti määräävät samanlaisille kotimaisille tuotteille.

Jäsenvaltiot eivät liioin määrää jäsenvaltioiden tuotteille sellaisia sisäisiä maksuja, joilla välillisesti suojellaan muuta tuotantoa."

15 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti 95 artiklan tarkoituksena on varmistaa tavaroiden vapaa liikkuminen jäsenvaltioiden välillä normaaleissa kilpailuolosuhteissa, poistamalla kaikki sellaiset suojelumuodot, jotka voivat aiheutua sisäisten syrjivien säännösten soveltamisesta muista jäsenvaltioista peräisin oleviin tavaroihin. Tämän määräyksen tarkoituksena on siis varmistaa sisäisten säännösten täydellinen puolueettomuus kotimaisten ja maahantuotujen tavaroiden osalta (ks. asiassa C-47/88, komissio v. Tanska 11.12.1990 annettu tuomio, Kok. 1990, s. I-4509, 9 kohta).

16 Ennakkoratkaisupäätöksistä käy ilmi, että kansallinen tuomioistuin kysyy erityisesti 95 artiklassa mainittujen kotimaisten tuotteiden käsitteestä ja saman artiklan ensimmäisen kohdan tulkinnan osalta asianomaisten tuotteiden mahdollisesta samanlaisesta luonteesta verrattuna niihin hedelmäviineihin, joihin sovelletaan vapautuksia. Mikäli kävisi ilmi, että asianomaiset tuotteet eivät ole samanlaisia kuin kotimaiset tuotteet, on syytä tutkia myös 95 artiklan toisen kohdan soveltamismahdollisuutta.

Kotimaisten tuotteiden määritelmä

17 "Kotimaisten tuotteiden" määritelmän täsmentäminen on olennaista 95 artiklan soveltamisen kannalta.

18 Alankomaiden hallitus esittää tämän osalta, että määritelmä riippuu käsiteltävänä olevassa asiassa 95 artiklan ja Benelux-määräysten välisestä suhteesta. Se toteaa, että perustamissopimuksen 233 artiklan mukaisesti yhteisön oikeuden määräykset eivät ole esteenä Belgian, Luxemburgin ja Alankomaiden välisen alueellisen liiton olemassaololle ja toteuttamiselle siltä osin kuin tämän liiton tavoitteita ei saavuteta perussopimusta soveltamalla. Yhteisöjen tuomioistuin on Alankomaiden hallituksen mukaan tulkinnut tätä määräystä siten, että sen tarkoituksena on estää se, että yhteisön oikeuden soveltaminen hajottaisi tämän alueellisen liiton tai estäisi sen kehittymistä. 233 artikla sallisi siis kyseisten kolmen jäsenvaltion soveltavan niiden välisen liiton voimassa olevia säännöksiä ja poikkeavan yhteisön säännöksistä ja määräyksistä, siltä osin kuin tämä liitto on kehittyneempi yhteismarkkinoiden toteuttamisessa (asiassa 105/83, Pakvries, 16.5.1984 annettu tuomio, Kok. 1984, s. 2101, 11 kohta).

19 Alankomaiden hallitus väittää siis, että ottaen huomioon Belgian, Luxemburgin ja Alankomaiden välisten valmisteverojen yhdenmukaistamisen tason, näitä kolmea jäsenvaltiota on pidettävä yhtenä ainoana jäsenvaltiona sovellettaessa perustamissopimuksen 95 artiklaa. Tämän vuoksi ja ottaen huomioon hedelmäviinien ja rypäleviinien tuotannon merkittävyyden Benelux-maille, rypäleviiniä olisi pidettävä kotimaisena tuotteena. Koska sekä hedelmäviini että rypäleviini ovat kotimaisia tuotteita, ei ole tapahtunut perustamissopimuksen 95 artiklan mukaista syrjintää.

20 On syytä todeta, että viinin valmisteverojen ollessa kyseessä Belgian, Alankomaiden ja Luxemburgin alueita on pidettävä yhtenä ainoana alueena. Kuten tämän tuomion 3 kohdasta ja sitä seuraavista kohdista käy ilmi, yhdenmukaistamissopimuksella yhdenmukaistettiin hedelmistä käymällä valmistetuista juomista ja

käymällä valmistetuista kuohuvista juomista kannettavien valmisteverojen prosenttimäärä ja edellytykset, ja sopimuksessa määrätään yhteisestä verosta ja täydentävästä verosta, jota sovelletaan Belgiassa ja Alankomaissa. Lisäksi Benelux-valtiot ovat perustaneet yhdenmukaistetun järjestelmän valmisteverojen kantamiseksi ja sopimuspuolten välisen tilitysmenettelyn.

21 Tästä seuraa, että kaikkia Benelux-valtioissa valmistettuja hedelmä- ja rypäleviinejä on pidettävä perustamissopimuksen 95 artiklan mukaisina kotimaisina tuotteina.

22 Benelux-alueella sovellettu verotus, joka suosi luxemburgilaisia rypäleviinejä maahantuotujen viinien kustannuksella, ei ollut perustamissopimuksen vastainen. ETY:n perustamissopimukseen liitetyn, Luxemburgin suurherttuakunnasta tehdyn pöytäkirjan ensimmäisen artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaisesti Belgia, Luxemburg ja Alankomaat soveltavat Belgian ja Luxemburgin välisestä talousliitosta 25 päivänä heinäkuuta 1921 tehdyn sopimuksen 6 artiklan kolmatta kohtaa. Tämä poikkeus pysyi voimassa Luxemburgin suurherttuakunnan maanviljelystä 20 päivänä maaliskuuta 1970 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 541/70 (EYVL L 68, s. 3) 2 artiklan ja muiden tätä seuraavien asetusten perusteella. Nämä verovapaudet poistettiin 1.1.1993 Luxemburgin suurherttuakunnan maanviljelystä 22 päivänä tammikuuta 1990 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 204/90 (EYVL L 22, s. 11) 2 artiklan nojalla.

23 Vaikka Benelux-valtiot eivät rikkoisikaan 95 artiklaa suosimalla Luxemburgissa valmistettuja rypäleviinejä, ne eivät kuitenkaan voi suosia yhdessä Benelux-maassa valmistettua hedelmäviiniä jossakin toisessa yhteisön jäsenvaltiossa valmistetun juoman kustannuksella.

24 Kuten 3—5 kohdasta selviää, Benelux-alueella valmistettuihin hedelmäviineihin sovellettiin suotuisampaa verotusjärjestelmää kuin maahantuotuihin rypäleviineihin, joita komissio ja kantajaosapuolet pitävät samanlaisina kuin hedelmäviinejä.

25 Tällaista maahantuotuihin tuotteisiin kohdistettua syrjivää verotusta ei voida pitää välttämättömänä Benelux-järjestelmän toiminnalle eikä tämän vuoksi perustamissopimuksen 233 artiklan perusteella sallittuna.

Kyseessä olevien tuotteiden samanlaisuus

26 Tämän jälkeen on syytä tarkastella, ovatko asianomaiset rypäleviinit perustamissopimuksen 95 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetulla tavalla samanlaisia kuin hedelmäviinit.

27 Yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut samanlaisuuden määritelmää laajasti, ja vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti on syytä arvioida, onko kyseisillä tuotteilla vastaavanlaisia ominaisuuksia ja vastaavatko ne kuluttajien samoihin tarpeisiin; arviointiperuste ei ole ehdottoman tiukka vaan riittää, kun tuote on vastaavanlainen ja sen käyttötavat ovat vertailukelpoisia. Erityisesti hedelmäviinien ja rypäleviinien samankaltaisuutta arvioidessaan yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt, että on syytä ottaa huomioon näiden kahden juoman luokan kaikki ominaispiirteet, kuten niiden alkuperä, valmistusmenettely, aisteihin vaikuttavat ominaisuudet, erityisesti niiden maku ja alkoholipitoisuus sekä myös se seikka, vastaavatko nämä kaksi juomien luokkaa kuluttajien samoihin tarpeisiin (ks. asiassa 106/84, komissio vastaan Tanska, 4.3.1986 annettu tuomio, Kok. 1986, s. 833, 12 kohta).

Käsiteltävänä olevassa asiassa näitä edellytyksiä on sovellettava vuoroin punaviineihin, sherry- ja madeira-tyyppisiin väkeviin viineihin, vermuttiin ja samppanjaan.

29 Punaviinien osalta on erotettava pöytäviinit, joista on kyse asioissa C-368/93 ja C-372/93 ja määritetyllä alueella tuotetut laatupunaviinit, joista on kyse asiassa C-375/93.

30 Asiassa komissio vastaan Tanska 4.3.1986 annetun tuomion 14 ja 15 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että pöytäviinit, niin hedelmäviinit kuin rypäleviinitkin, valmistetaan samanlaisista raaka-aineista eli maataloustuotteista ja samalla menettelyllä eli luonnonmukaisella käymisellä. Yhteisöjen tuomioistuin totesi myös, että näillä kahdella viinien luokalla on vastaavanlaisia aisteihin vaikuttavia ominaisuuksia — erityisesti maku ja alkoholipitoisuus — ja ne vastaavat kuluttajien samoihin tarpeisiin, koska niitä voidaan käyttää samaan tapaan sekä janoa sammuttavana ja virkistävänä juomana että aterioiden ohella.

31 Yhteisöjen tuomioistuimen lausumien edellytysten perusteella on kansallisen tuomioistuimen asiana ratkaista, onko määritetyllä alueella tuotettuja laatupunaviinejä pidettävä perustamissopimuksen 95 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetulla tavalla samanlaisina kuin hedelmäviinejä.

32 Asiaan liittyvien väkevien viinien osalta, joista on kyse asioissa C-371/93, C-374/93 ja C-376/93 (sherry) ja asiassa C-367/93 (madeira), on todettava, että ne eroavat pöytäviineistä, koska niitä nautitaan tavallisesti joko aperitiiveina tai jälkiruokaviineinä ja ne vastaavat näin ollen erilaisiin kuluttajien tarpeisiin. Lisäksi on syytä todeta, että sherryn alkoholipitoisuus (17 tilavuusprosenttia) ja madeiran alkoholipitoisuus (18 tilavuusprosenttia) ovat korkeammat kuin sellaisten hedelmäviinien (15 tilavuusprosenttia), joita on kohdeltu suosivasti.

33 Vermutin, joka liittyy asiaan C-370/93, alkoholipitoisuus on 13,5 tilavuusprosenttia ja sitä voitaisiin pitää samanlaisena kuin hiilihapottomia viinejä, joiden alkoholipitoisuus ei ylitä 15:tä tilavuusprosenttia. On kuitenkin syytä ottaa huomioon, ettei vermuttia valmisteta samoista raaka-aineista kuin hedelmäviinejä, koska rypäleviiniin lisätään sekä etyylialkoholia että pieni määrä kasviuutetta, josta vermutti saa tunnusomaisen makunsa. Tämän vuoksi vermutin aisteihin vaikuttavat ominaisuudet eivät vastaa hiilihapottomien hedelmäviinien vastaavia ominaisuuksia ja nämä kaksi juomien luokkaa vastaavat erilaisiin kuluttajien tarpeisiin.

34 On kansallisen tuomioistuimen asiana arvioida, onko hedelmäviineillä vastaavanlaisia ominaisuuksia ja todeta, voidaanko asianomaista viiniä pitää samanlaisena.

35 Asioissa C-369/93, C-373/93 ja C-377/93 kyseessä olevan samppanjan osalta on syytä todeta, että vaikka sekä hedelmäkuohuviinit että samppanja tuotetaan samanlaisista raaka-aineista, niitä ei kuitenkaan valmisteta samalla menetelmällä. Samppanjasta saadaan kuohuvaa luonnonmukaisella menetelmällä, eli toisella alkoholikäymisellä pullossa, kun taas hedelmäkuohuviineihin on lisättävä hiilidioksidia, mikä ei ole luonnonmukainen käymismenetelmä. Myöskään samppanjan aisteihin vaikuttavia ominaisuuksia ei voida verrata hedelmäkuohuviinien vastaaviin ominaisuuksiin. Nämä kaksi juomien luokkaa eivät myöskään vastaa kuluttajien samoihin tarpeisiin, erityisesti siksi, että samppanjan nauttiminen yhdistetään yleensä erityisiin tilaisuuksiin.

36 Ottaen huomioon nämä edellytykset, on kansallisen tuomioistuimen asiana arvioida, voidaanko samppanjaa, josta on kyse asioissa C-369/93, C-373/93 ja C-377/93, pitää samanlaisena tuotteena kuin sellaisia hedelmäkuohuviinejä, joiden alkoholipitoisuus ei ylitä 15:tä tilavuusprosenttia.

95 artiklan toisen kohdan soveltaminen

37 Vaikka sellainen kansallinen lainsäädäntö, josta on kyse pääasiaan liittyvissä asioissa, olisi yhdenmukainen 95 artiklan ensimmäisen kohdan kanssa sherryn, madeiran, vermutin ja samppanjan osalta, se voi kuitenkin olla ristiriidassa saman artiklan toisen kohdan kanssa. Tämän vuoksi näyttää tarpeelliselta saattaa kansallisen tuomioistuimen tietoon kaikki ne seikat, jotka auttavat sitä antamaan ratkaisunsa tällaisen lainsäädännön yhdenmukaisuudesta tämän määräyksen kanssa.

38 Yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että perustamissopimuksen 95 artiklan toisen kohdan tarkoituksena on estää kaikki sellaisten tuotteiden välillinen suojeleva verokohtelu, jotka, vaikkeivat ne ole samanlaisia kuin kotimaiset tuotteet 95 artiklan ensimmäisen kohdan mukaisessa merkityksessä, kuitenkin kilpailevat tiettyjen kotimaisten tuotteiden kanssa edes osittain, välillisesti tai mahdollisesti (ks. asiassa 356/85, komissio v. Belgia, 9.7.1987 annettu tuomio, Kok. 1987, s. 3299, 7 kohta).

39 Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti, arvioitaessa veron yhdenmukaisuutta 95 artiklan toisen kohdan kanssa on otettava huomioon tämän veron vaikutukset kyseisten tuotteiden väliseen kilpailuun. On olennaista tietää, onko tällainen vero omiaan vaikuttamaan kyseisiin markkinoihin vähentämällä maahantuotujen tuotteiden mahdollista kulutusta niiden kanssa kilpailevien kotimaisten tuotteiden hyväksi (ks. em. asiassa komissio v. Belgia annetun tuomion 15 kohta). Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon kyseisten tuotteiden myyntihintojen välinen erotus ja tämän erotuksen vaikutus kuluttajan tekemään valintaan samoin kuin näiden tuotteiden kulutuksen kehittyminen.

40 Tämän vuoksi Tariefcommissien esittämään ensimmäiseen kysymykseen on vastattava seuraavasti:

— jäsenvaltio ei voi vedota perustamissopimuksen 233 artiklaan vapautuakseen sille perustamissopimuksen 95 artiklan mukaisesti kuuluvista velvoitteista, koska se ei ole välttämätöntä Benelux-järjestelmän toiminnalle;

— ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklan ensimmäistä kohtaa on tulkittava siten, että ottaen huomioon yhteisöjen tuomioistuimen esittämät perusteet, on kansallisen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana arvioida, ovatko

— sellaiset tuotteet kuin punainen pöytäviini, määritetyllä alueella tuotettu laatupunaviini, sherry, madeira ja vermutti samanlaisia kuin hiilihapottomat hedelmäviinit, joiden alkoholipitoisuus ei ylitä 15 tilavuusprosenttia;

— samppanja ja hedelmäkuohuviinit, joiden alkoholipitoisuus ei ylitä 15 tilavuusprosenttia, samanlaisia;

— ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklan toista kohtaa on tulkittava siten, että arvioitaessa veron yhdenmukaisuutta yhteisön oikeuden kanssa on otettava huomioon tämän veron vaikutukset asianomaisten tuotteiden välisessä kilpailussa, siten, että on erityisesti tutkittava, onko tämä vero omiaan vaikuttamaan kyseisiin relevantteihin markkinoihin, koska se vähentää maahantuotujen tuotteiden mahdollista kulutusta kotimaisten kilpailevien tuotteiden hyväksi. Tämän osalta ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on otettava huomioon asianomaisten tuotteiden myyntihintojen välinen erotus ja tämän erotuksen vaikutus kuluttajien valintaan, samoin kuin näiden tuotteiden kulutuksen kehitys.

Toinen kysymys

41 Toisessa kysymyksessä yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään ratkaisemaan, mikäli vastaus ensimmäiseen kysymykseen on myöntävä, onko syytä rajoittaa ajallisesti tämän tuomion oikeusvaikutuksia.

42 On syytä muistaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti se tulkinta, jonka yhteisöjen tuomioistuin, käyttäessään sille perustamissopimuksen 177 artiklan mukaan kuuluvaa toimivaltaa, antaa yhteisön oikeudesta, selventää ja täsmentää tarpeen vaatiessa yhteisön oikeuden säännöksen tai määräyksen merkitystä ja oikeusvaikutusta sellaisena kuin sitä pitää tai olisi pitänyt tulkita ja soveltaa sen voimaantulohetkestä lähtien. Tämän vuoksi tuomioistuin soveltaa ja sen on sovellettava näin tulkittua sääntöä myös niihin oikeussuhteisiin, jotka ovat syntyneet ja olleet olemassa ennen ennakkoratkaisupyynnöstä annettua tuomiota, jos edellytykset edellä mainitun säännön soveltamista koskevan riidan saattamiseksi toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi muutoin täyttyvät (ks. asiassa 61/79, Denkavit italiana, 27.3.1980 annettu tuomio, Kok. 1980, s. 1205, 16 kohta).

43 Ottaen huomioon nämä periaatteet, tulkintapyynnön ratkaisevan tuomion oikeusvaikutusten rajoittaminen näyttää täysin poikkeukselliselta (ks. erityisesti em. asiassa Denkavit italiana annetun tuomion 17 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin on tullut tällaiseen tulokseen vain hyvin täsmällisesti määritetyissä olosuhteissa, kun oli vaarana aiheutua vakavia taloudellisia seurauksia, mikä johtui erityisesti lukuisista vilpittömässä mielessä tehdyistä oikeussuhteista, jotka perustuivat pätevänä ja voimassaolevana pidettyyn säännöstöön, ja kun oli ilmeistä, että objektiivinen ja huomattava epäselvyys yhteisön säännösten oikeusvaikutuksista oli kannustanut yksityishenkilöitä ja kansallisia viranomaisia yhteisön säännösten vastaiseen toimintaan; tätä epävarmuutta oli myös lisännyt muiden jäsenvaltioiden ja komission toiminta (ks. erityisesti asiassa C-163/90, Legros ym., 16.7.1992 annettu tuomio, Kok. 1992, s. 4625).

44 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa ei ole olemassa sellaisia seikkoja, jotka oikeuttaisivat poikkeamaan tulkintatuomioiden taannehtivasta vaikutuksesta.

45 Onkin syytä todeta, että 95 artiklan tulkinta samoin kuin kysymys sen suorasta sovellettavuudesta ovat olleet aikaisemman, runsaan ja vaihtelevan oikeuskäytännön kohteina (ks. erityisesti asioissa 142/80 ja 143/80, Essevi ja Salengo, 27.5.1981 annettu tuomio, Kok. 1981, s. 1413, 33 kohta). Lisäksi on syytä todeta, että komissio aloitti 17.10.1990 jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä

koskevan menettelyn Alankomaiden kuningaskuntaa vastaan, jossa sitä nimenomaan syytettiin pääasiassa kyseessä olevan asianomaisen lainsäädännön perustamissopimuksen 95 artiklan vastaisuudesta. Tämä menettely päätettiin sen jälkeen kun Alankomaat antoi uuden asiaa koskevan lainsäädännön, joka tuli voimaan 1.1.1993.

46 Lisäksi Alankomaiden hallitus korostaa sille aiheutuvan taloudellisen vahingon merkittävyyttä, jos tuomiota sovellettaisiin välittömästi. Se lisää, että siitä aiheutuisi myös epäoikeudenmukaista etua asianosaisille veronmaksajille, koska ne ovat jo vyöryttäneet tämän veron asiakkailleen eivätkä ne palauta kyseistä summaa asiakkaille, jos se maksetaan niille takaisin.

47 Näitä väitteitä ei voida hyväksyä.

48 Sellaisilla taloudellisilla seuraamuksilla, joita voi aiheutua hallitukselle yhteisön oikeuden vastaisesta verosta, ei ole koskaan perusteltu yhteisöjen tuomioistuimen tuomion oikeusvaikutusten rajoittamista (ks. asiassa C-200/90, Dansk Denkavit ja Poulsen Trading, 31.3.1992 annettu tuomio, Kok. 1992, s. I-2217). Muussa tapauksessa kaikkein vakavimpia rikkomuksia kohdeltaisiin suotuisammin, siltä osin kuin ne saattavat aiheuttaa huomattavimpia taloudellisia vaikutuksia jäsenvaltioille. Lisäksi tuomion oikeusvaikutusten rajoittaminen ainoastaan tämäntyyppisten näkemysten perusteella johtaisi yhteisön verolainsäädännön perusteella veronmaksajille kuuluvien oikeuksien huomattavaan vähentämiseen.

49 Toisaalta on syytä muistaa vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti, että vaikkei ole yhteisön oikeuden vastaista ottaa huomioon sitä, että perusteettomasti kannetut verot on voitu vyöryttää muille taloudellisille toimijoille tai kuluttajille, jäsenvaltioilla on velvollisuus varmistaa 95 artiklan vastaisesti kannettujen verojen palauttaminen niiden sisäisen oikeuden säännösten mukaisesti sellaisin edellytyksin, jotka

eivät saa olla vähemmän suotuisat kuin vastaavanlaisia sisäisiä kanteita koskevat edellytykset ja jotka missään tapauksessa eivät saa tehdä käytännöllisesti katsoen mahdottomaksi yhteisön oikeusjärjestyksessä olevien oikeuksien toteuttamista (ks. asiassa 68/79, Just, 27.2.1980 annettu tuomio, Kok. 1980, s. 501, 27 kohta).

50 Tämän vuoksi toiseen kysymykseen on vastattava, ettei ole syytä rajoittaa ajallisesti tämän tuomion oikeusvaikutuksia.

Oikeudenkäyntikulut

51 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Alankomaiden ja Portugalin hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

ratkaisee Tariefcommissien sille 7 päivänä heinäkuuta 1993 tekemillään päätöksillä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) Jäsenvaltio ei voi vedota ETY:n perustamissopimuksen 233 artiklaan vapautuakseen sille perustamissopimuksen 95 artiklan mukaisesti

kuuluvista velvoitteista, koska se ei ole välttämätöntä Benelux-järjestelmän toiminnalle.

2) ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklan ensimmäistä kohtaa on tulkittava siten, että ottaen huomioon yhteisöjen tuomioistuimen esittämät perusteet, on kansallisen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana arvioida, ovatko

— sellaiset tuotteet kuin punainen pöytäviini, määritetyllä alueella tuotettu laatupunaviini, sherry, madeira ja vermutti samanlaisia kuin hiilihapottomat hedelmäviinit, joiden alkoholipitoisuus ei ylitä 15:tä tilavuusprosenttia;

— samppanja ja hedelmäkuohuviinit, joiden alkoholipitoisuus ei ylitä 15:tä tilavuusprosenttia, samanlaisia.

3) ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklan toista kohtaa on tulkittava siten, että arvioitaessa veron yhdenmukaisuutta yhteisön oikeuden kanssa on otettava huomioon tämän veron vaikutukset asianomaisten tuotteiden välisessä kilpailussa, siten, että on erityisesti tutkittava, onko tämä vero omiaan vaikuttamaan kyseisiin relevantteihin markkinoihin, koska se vähentää maahantuotujen tuotteiden mahdollista kulutusta kotimaisten kilpailevien tuotteiden hyväksi. Tämän osalta ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on otettava huomioon asianomaisten tuotteiden myyntihintojen välinen erotus ja tämän erotuksen vaikutus kuluttajien valintaan, samoin kuin näiden tuotteiden kulutuksen kehitys.

4) Tämän tuomion oikeusvaikutuksia ei ole syytä rajoittaa ajallisesti.

Schockweiler Kapteyn Mancini

Kakouris Murray

Julistettiin Luxemburgissa 11 päivänä elokuuta 1995.

R. Grass
kirjaaja

F. A. Schockweiler
kuudennen jaoston puheenjohtaja